

משתגעין ומתלהטין בתורת האור החיים הקדוש

פרשת חוקת

פנינים מוכרחים משובדים ומתומצתים על פי דברי רבינו

פניני חיים

מוסר חיים לקח מהפרשה במשנת רבינו

בשמי"ח ראש - לזכות ידידנו הרד"ח רבי יהודה בן שרה מרים הי"ו וזו"ס

'שירה' של ישראל על שזכו לקבל את התורה הקדושה

אז ישיר ישראל את השירה הזאת עלי באר ענו לה (כא יז).

רבינו הקדוש מחדש דבר נפלא, שכל ה'שירה' הכתובה בפרשתנו, "אז ישיר ישראל את השירה הזאת", זה היה שיר ושבח של ישראל על שזכו לקבל התורה הקדושה.

וזה לשון קדשו: כי שירה זו על התורה אפורה, וזוה גם כן לא נקרא תגר על הדור ההוא, למה לא שוררו שירה חדשה כשנפתנה להם תורה מורשה אשר לה נאנה תהלה, כי ודאי היא זאת שירת התורה שנקראת באר מים, נקראת באר על שם המקור שהיא שכינה עליה שנקראת באר, גם לפי שהתורה נמשלה למים.

בזאת מפרש רבינו בדרך רמז, את המשך הפסוק "עלי באר ענו לה", שהתורה הקדושה נקראת "באר", כי היא באה מהשכינה הקדושה שנקראת 'באר', כמו שכתוב בזוהר הקדוש, וגם מלשון של 'באר מים', כי אין מים אלא תורה.

והמילים "עלי באר" מלמדים אותנו, שמדבר כאן על באר עליון שהיא השכינה הקדושה, ועל התורה הקדושה שניתנה לנו מאת א-ל עליון, ולא על באר מים תחתון, שיש כאן בעולם הזה.

על זו הדרך מפרש רבינו את המשך הפסוקים: **"באר חפורה שרים פרוה נדיבי העם במחוקק במשענתם וממדבר מתנה"**. פסוק זה בא ללמדנו, האין יש לחדש ולדרוש בתורה הקדושה, שהיא נקראת 'באר', שצריך להיות הכל על פי המסורת שקיבלנו מהאבות הקדושים, שקיבלו במסורת משה רבינו, שהם פתחו וחפרו לנו את הבאר של התורה, ואנחנו באים ודולים מהבאר בזכותם, ואם באנו לחדש דבר בתורה, הרי שזה צריך להיות מבוסס ומיוסד על דברי הראשונים.

ורבינו מפרש את ההבדל בינינו לבין הראשונים, כי הראשונים 'חפרו' את הבאר, ואנחנו רק 'חוקקים' את הבאר, כלומר, מעמיקים קצת את הבאר, אבל אין לנו את האפשרות לחפור באר חדש, אלא להוסיף בבאר הקיים שחפרו לנו הראשונים.

וכך מפרש רבינו הפסוקים: **"באר חפורה שרים - התורה הקדושה שחפרו אותה האבות הקדושים אברהם יצחק ויעקב הנקראים 'שרים'."** שהם זכו ללמוד תורה בעצמם, אבל עדיין לא היתה התורה מוכנה לכל הרוצה לבוא ולשתות ממנה.

פרוה נדיבי העם - שבא משה רבינו וקיבל את התורה, ומסר אותה ליהושע, ויהושע לזקנים, וזקנים לאנשי כנסת הגדולה, והם מסרו לנו את התורה שבעלפה, וגילו לנו את צפונות התורה שנקראת באר, וממילא גם הם נחשבים "כרוה" - שהם חפרו הבאר.

במחוקק במשענתם - אנחנו רק בגדר 'מחוקק' בבאר, שמוסיפים חידושים בתורה הקיימת שנמסרה לנו, אולם התנאי לכך שיהיה "במשענותם", שאנו נהיה כמי שרק נשענים וסמוכים על דברי הקדמונים.

וממדבר מתנה - שכדי לזכות לקנות את התורה ולחדש בה חידושים אמיתיים, הרי זה רק על ידי ענוה ושפלות כראוי, וזה הרמז "וממדבר" - שהוא מחשיב את עצמו כעפר המדבר שכולם דורכים עליו, או אז "מתנה" שזוכה לקנות את התורה במתנה.

וכלשון קדשו של רבינו: הצדיקים הראשונים שהיו במדרגה גדולה, הם שחפרו את הבאר ועשאוה לשתות ממנה, והם האבות, בסוד "והאבן גדולה על פי הבאר ונגלה את האבן וישק את הצאן". ומאז היתה ראויה התורה לנתן לישראל, ועודנה לא היתה בכחינת ההשגה לשתות ממנה, עד שפרוה נדיבי העם הם משה אשר הורידה לנו, ועמדו אחריו מקבליים ממנו זקנים ונביאים ואנשי כנסת הגדולה ופרשוה וגלו מצפוניה.

ויקחו אליהם פרה אדמה תמימה (ט, ב).

דרשו חז"ל, מלמד שכל הפרות קרויים על שם משה. וקשה, מה נשתנה מצות פרה אדמה מכל המצוות, שציוה ה' שכל הפרות שיעשו בכל הדורות יקראו על שמו של משה. ויש לפרש, כיון דרך משה רבינו ידע את כל הכוונות והסודות הנפלאים במצות פרה אדמה, ואם כן בכל הדורות כשיעשו הפרה אדמה יחסר להם חלק הכוונה, לכן ציוה הקב"ה שבכל הדורות צריכים לכוין במעשה המצוה 'על דעתו של משה' שהוא ידע את כל הסודות והכוונות, ואז נחשב להם שגם הם עשו את המצוה בכוונתו השלמה.

ויבאו בני ישראל כל העדה וגו' ולא היה מים לעדה ויקהלו על משה ועל אהרן (כ, א-ב).

קשה, מהו כפל הלשון "בני ישראל" ו"כל העדה". וחז"ל דרשו, דבא הכתוב להודיענו שהיו 'עדה שלמה' של צדיקים, ולכאורה קשה, למה הוצרך הכתוב להודיע זאת כאן. ויש לפרש, דרצה הכתוב להפליג בשבחה של מרים, שאף על פי שהיו כולם צדיקים, אך אף על פי כן לא עמד להם זכותם להשאיר להם באר המים שהיה עומד בזכות מרים, וכשנסתלקה מרים נסתלק הבאר.

ונפשנו קצה בלחם הקלקל (ה, כא).

יש לפרש, כיון שהטבע הוא שכשהולכים בדרך, המאכל מתעכל מהר, וטבע הולכי דרכים לאכול לחם שהוא קשה להתעכל ומתקיים בבטן למשך זמן יותר ארוך, ולכן הם טענו על המן שהוא לחם רוחני ומתעכל מהר וזהו הגורם להם טורח הדרך, כי הם מרגישים תדיר כאילו בטנם ריקנית.

והיה אם נפשך הנפש את איש ויהיט אל נחש הנחשת וחי (כא, ט).

אמרו חז"ל, וכי נחש ממית או נחש מחיה, אלא בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדים לבם לאביהם שבשמים היו מתרפאין. והנה, יש לדעת מהי כוונת התשובה בזה על טענתם שהקב"ה הביאם במדבר הזה וגו'. ויש לפרש, דהקב"ה רמז בזה הטעם שהביאם אל המדבר, כדי שיהיה להם תמיד באין הפסק, קרוב להשם, כבן המצפה לשולחן אביו, ערב ובוקר בכל עת וזמן. ואם היה הקב"ה מביאם דרך ישוב ויהיה מזומן לפנייהם כדי צרכם, לא היה להם דביקות תמידי בהקב"ה, וזה אינו ראוי, ומה מאוד יסובב דבר זה הרחקת הלב מהכרת השגחת הבורא ויראת רוממותו.

בתמיהת רבינו על הרמב"ן בענין מי מריבה

קח את המטה וגו' ויקדש בם. פ' שש ז' רבו עליה כל מפרשי התורה, ותרתי פה לאור פאור החיים, וקדם שצנעמד על פשטן של פתובים, נקדים להבין מה היתה שגגתו של משה בענין זה אשר היה סבה לגזירתו, וראיתי שצנעמדו י' דרכים בענין בדברי מפרשי התורה וכו'.

רבינו חננאל והספיק אליו רמב"ן, שהקפדת ה' היתה על אשר אמר "נוציא לכם מים", ולא אמר יוציא לכם, שמה טעמו שרצו להשיב כי הם בחכמתם עושים את המעשה, כי לא היה להם רמז כי ה' הוא העושה הנס, ולזה הקפיד ה' ואמר "לא תאמנתם בי להקדישני" וגו'.

הנה, כל העשרה דרכים אינם מוציאים אותנו יד חובת האמת, וצא ולמד מה שטען רמב"ן על ג' מהם ודחאם, וכו', ואני טוען על השאר, והם, דרך א' של רבינו חננאל שכתב לו רמב"ן, שהקפדת ה' היתה על שפנה לעצמו המעשה ואמר נוציא וגו', הלא ידוע היה משה לשלוחו של מקום וכל מעשיו הנם בכתב הא-ל, ולו יהיה כי כחו של משה הוא, הלא מגדלת העקב גזלת האדון נודעת פפרק מרבה (כ ח).

רבינו מביא עשרה פירושים בענין זה, ובכללם פירוש רבינו חננאל שהסכים אליו הרמב"ן, ורבינו האריך לתמוה על כל הפירושים, וגם על פירוש זה תמה, שאין לפרש שהקפיד השי"ת על משה רבינו שכינה הדבר על עצמו, ואמר "המן הסלע הזה נוציא לכם מים". שהרי היה שלוחו של מקום, וכל מעשיו היו מכוחו.

וכתב בספר בית אהרן ליישב קושיית רבינו, על פי מה שביאר בספר עיר דוד ליישב דברי מדרש אגדה (בובר, במדבר פכ"ז סי' יא), שאמר הקב"ה למשה, מדין של בנות צלפחד אתה מסתלק ואין אתה מסתלק מדיני. והוא תמוה, שהרי לא מצאנו שמת משה מסיבת בנות צלפחד.

וכתב ע"פ דברי הגמרא (ב"ב ק"ט, ב) שאמרו בנות צלפחד, אם כבן אנו חשובין תנה לנו נחלה כבן, אם לאו, תתיבם אמנו. וביאר, שהטעם שנסתלק משה רבינו מדין, מפני שסבר שהמקוש היה נידון כמשומד לעבודה זרה, שאין אשתו זקוקה ליבום כפי דעת דעת קצת פוסקים. כמו שכתבו התוס' (שם ע"א ד"ה שנאמר), שהקשו למה לא היה יודע משה באיזו מיתה להורגו, היה לו לדון בחנק, דכל מיתה האמורה בתורה סתם בחנק. ותימצו, שמסברא היה נראה לו שניידון בסקילה כעובד ע"ז, כיון שחילול שבת דומה לע"ז.

ואע"פ שהיה יודע משה שנתכוון המקוש לשם שמים, מ"מ סבר שהמעשה הוא העיקר, ולכן דן אותו כמשומד ופטר את אימן מלהתייבם. ולכן אמר הקב"ה למשה שעליו להסתלק מן העולם, שכיון שפסק לגבי בנות צלפחד שהמעשה הוא העיקר, מטעם זה עצמו עליו להיענש על ששיבר הלוחות, אע"פ שהיתה כוונתו לטובה כדי שיהיו נידונים כפניה ולא כאשת איש כדאיתא במדרש (שמות רבה מג, א), מ"מ הרי לדעתו המעשה הוא העיקר.

וכתב הבית אהרן שלפי דרכו של העיר דוד יש ליישב קושיית רבינו האוה"ח על הרמב"ן, שכיון שסבר משה תמיד שהמעשה הוא העיקר לכן היה לו להיענש על שכינה המעשה לעצמו, ואע"פ שודאי נתכוון בדבריו להקב"ה ששלחו להכות בסלע, מ"מ כיון שהוציא מפיו דיבור אשר משמע ממנו שהוא המוציא מים מן הסלע עליו להיענש על עצם מעשה זה. ולפי זה נתבאר היטב דברי המדרש שהובא לעיל שכיון שפסק משה לענין בנות צלפחד שהמעשה הוא העיקר לכן נענש למפרע על עוון מי מריבה, והיה צריך להסתלק מן העולם ולא נכנס לארץ ישראל.

אכן בספר גבורות אריה (עה"ת כאן) כתב, שרבינו חשש לייחס אל הרמב"ן ז"ל איזה פי' על דרך הסוד, אבל באמת נראה שדברי הרמב"ן נאמרו על דרך הסוד, "כי כל רואה יראה ויעיד כי בדברים האלה הנ"ל מוסתם דעתו בדרך הסוד, ואנכי הקטן והדל אגלה סודו", והוא מבאר והולך שם ע"פ הסוד באריכות גדולה.

וראה עוד בספר אור התורה (למזה"ר שלום ב"ר אהרן תאומים זצ"ל) שכתב גם כן שדברי הר"ח והרמב"ן הם ממש כדברי הזוה"ק, עיי"ש ביאור הענין באריכות.

האם בידי שמים עונשין מן הדין

ואת התורה אדם כי ימות. וקשה לי, הלא מה שאנו אומרים אין עונשין מן הדין, הוא על ענש מיתה של בית דין של מטה, וכאן לו יהיה שנסמא ונכנס למשכן טמא, מיתתו בידי שמים. ועוד, לבד מזה, פשטפיל על דבר נראה כי מה שפנינו אינו נקרא עונשין מן הדין, כי בכלל הבא פלו יש מקצתו, והרי מתחב הוא על מקצתו, כי כל חלק וחלק שבו יקרא מקצתו ואין אנו עונשין אותו מן הדין אלא מן הכתוב, ואולי שסובר תנא זה שקל פיצא פה נקרא עונשין מן הדין (יט ד').

רבינו הביא דברי הספרי (פיסקא כז ד"ה כל הבא): "כל הבא אל האהל" זה הבא מקצתו, וכל אשר באהל" זה הבא כולו, הא עד שלא יאמר יש לי בדין, אם הבא מקצתו טמא הבא כולו לא יהיה טמא, אלא אם אמרת כן עונשין מן הדין, לכן נאמר "כל הבא אל האהל", ע"כ. והיינו שהוצרך הכתוב לומר "כל אשר באהל", ללמד על הבא כולו, אע"פ שכבר אמר "כל הבא" שהוא בא מקצתו, שאין ללמוד הבא כולו בק"ו מן הבא מקצתו, משום שאין עונשין מן הדין. וע"ז הקשה, שבעונש בידי שמים, לא שייך הכלל דאין עונשין מן הדין, ועוד, כי מה שלפנינו אינו נחשב מן הדין, כי א"צ לזה לימוד בק"ו, כי בכלל הבא כולו יש מקצתו. וכעין זה העיר רבינו להלן (דברים יט יט), עיין שם.

ובשפתי מהר"ש (עה"ת) הביא שכדברי רבינו, כבר כתב רבי אליהו מזרחי (ויקרא כב, ג) על מש"כ רש"י (שם) בביאור הכתוב, "כל איש אשר יקרב מכל זרעכם אל הקדשים אשר יקדישו בני ישראל לה' וטמאתו עליו ונכרתה", שאין קריבה זו אלא אכילה, ואי אפשר לומר שחייב על הנגיעה, שהרי נאמר כרת על האכילה בצד את אהרן (ויקרא ז כ - כא) שתי כריתות זו אצל זו, ואם על הנגיעה חייב לא הוצרך לחייבו על האכילה, ע"כ. ופירש הרא"ם שהכוונה בזה, שהיה אפשר לחייב כרת באכילתה, מכח קל וחומר, אם על הנגיעה חייב, על האכילה החמורה לא כל שכן. וליכא למימר, דאפילו הכי אצטרך לכתוב גם האכילה, משום דאין עונשין מן הדין, דלא אמרינן אין עונשין מן הדין אלא בעונש דיני אדם, אבל בעונש דיני שמים, לא. אי נמי, קל וחומר גילוי מילתא בעלמא הוא, דלא גרע מנגיעה, דאי אפשר לאכילה בלא נגיעה, עכ"ד הרא"ם. וכתב בשפתי מהר"ש שזה ממש כדברי רבינו.

ובפנים יפות (פרשת צו ז כ) הקשה על דברי הרא"ם, דהא אמרינן במכות (ה, ב; יד, א): שמוה שנאמר "איש אשר יקח את אחותו בת אביו או בת אמו", אין לי ללמוד לעונש כרת אלא למי שבא על אחותו בת אביו, שהיא לא בת אמו, ולמי שבא על אחותו בת אמו, שהיא לא בת אביו, אבל עדיין לא למדנו מכך שגם על אחותו שהיא גם בת אמו וגם בת אביו, חייב עליה כרת, תלמוד לומר בסופו של הפסוק הנ"ל "עירות אחותו גלה". ואע"פ שהיה אפשר לחייבו כרת, מכח קל וחומר, שהרי אם ענש על אחותו שהיא בת אביו שלא בת אמו, כל שכן שעל אחותו שהיא בת אביו ובת אמו, יש בה כרת, אלא כתוב זה בא למדנו שאין עונשין מן הדין, ע"כ. ומוכח מכאן דלא אמרינן דהוי גילוי מלתא, וגם מוכח שגם בעונש כרת שהוא בידי שמים, שייך הכלל דאין עונשין מן הדין, שהרי שם מדובר בעונש כרת בבא על אחותו.

ומבואר בשפתי מהר"ש, שקושיות אלו הם גם בדברי רבינו, שהרי מוכח שגם בעונש בידי שמים, שייך הכלל דאין עונשין מן הדין, וגם על מש"כ רבינו כי מה שלפנינו אינו נקרא עונשין מן הדין כי בכלל הבא כולו יש מקצתו, יש להקשות, שהרי גם בניידון הגמרא שם, בכלל אחותו שהיא בת אביו ובת אמו, יש גם אחותו שהיא בת אביו שלא בת אמו, ולמה תגרע במה שנוסף עליה שהיא גם בת אמו.

ומה שהוכיח הפנים יפות משם שגם בעונש כרת שהוא בידי שמים, שייך הכלל דאין עונשין מן הדין, כתבו האחרונים [ערוך לנר (מכות יד, א ד"ה ונראין דברים מק"ו), אור שמח (איסורי ביאה פ"ב ה"ז)] שיש לדחות, ששם הכוונה לענין חיוב קרבן. וכ"כ בשו"ת שואל ומשיב (מהדו"ק ח"ב סימן קסו), וביאר בזה, שכתב המהרש"א בסנהדרין (סד ב ד"ה ומזרעך) טעם הדבר שאין עונשין מן הדין, משום דלמא לא שגי בעונש הקל וצריך עונש חמור. ובהליכות עולם (שער רביעי פ"ב אות יב) ביאר, שטעם הדבר שאין עונשין מן הדין, מפני שהקל וחומר ניתן לידרש מעצמו וכיון שהוא מסור לסברא פעמים שאדם טועה ודן קל וחומר פריכא, הילכך אין עונשין מן הדין, שמה יש לו פירכא.

ובשו"ת דובב מישרים (ח"ב סימן ט) הובא בשם הגאון האדיר המפורסם מהר"י ענגיל זצ"ל שביאר ע"פ דברי המגיד הקדוש ממעורר ז"ע, [ע"י ליקוטים יקרים (מהמגיד ממעורר, אות רסה) ובספר עבודת ישראל (פרשת מקץ ד"ה הן כסף)] דאלו י"ג מדות שהתורה נדרשת בהן, הן כנגד י"ג מדות של רחמים, ומשי"ה אין עונשין מן הדין, דמדה הראשונה שהיא קל וחומר היא כנגד מדת א' ל' שהיא מדת החסד והרחמים, ולכן א"א להשתמש במדה זו כדי לחייב עונשים. וסיים הדובב מישרים שהדברים נעימים.

ולא שייך זה בידי שמים, דהרי קמיה שמאי גליא האמת דסגי בעונש זה, וזה רק כשנוגע לענין עצם עונש הכרת, מה שאין כן כשהניידון לענין לחייב חטאת. ועל דרך זה כתב הערוך לנר (שם), עיי"ש עוד.

עוד העירו בשפתי מהר"ש (שם), ובאתון דאורייתא (כלל כה), שמדברי התוספות בחולין (קטו, ב ד"ה מה), מבואר שגם בכרת אין עונשין מן הדין ע"ש. [וכן הוכיח הערוך לנר (מכות יד, א ד"ה ונראין דברים מק"ו)], וכן מבואר ברשב"ם (ב"ב פה, ב ד"ה למעוטי) ע"ש. ובאתון דאורייתא סיים, שיש דעות הסוברים דבידי שמים עונשין מן הדין.

מאת מגיד שיעור והוגו תורת האור החיים הקדוש מעורר:
עם הספר "כל הכתוב לחיים" המכיל אלפי ביאורים מגדולי הדורות על
ספר "אור החיים" הקדוש, מרגישים שחיות ופירות חיות דברי האור
החיים הקדוש, ומגלים צפונות ונפשות בתורת הקדושה, עד מבדי
שישגנו ונמלא ונמלא אחריו.

להשיג בכל חנות הספרים, או בקו המורש' 0733-743.620

**מגילות
ועריכות
שם התורה**

מקור לסגולת "מים המבורכים" על ידי צדיק וסיפור נפלא מרבנינו

ומן הענין להביא על זה, מה שסיפר הגאון רבי יוסף משאש זצ"ל, ששמע מפי הגאון רבי רפאל אלנקווא זצ"ל, כי פעם הגיע אל רבינו האור החיים' הקדוש יהודי אחד מעשירי סאלי, 'ישועה שפורטש' היה שמו, והתאונן על מקרה מצער אשר קרהו, כי לא מכבר רכש פרדס גדול מישמעאלי, ושילם עליו טבין ותקילין, כי היו בו באותו פרדס שני מעיינות מים זכים ומתוקים והוא סבר שיתעשר ממכרם, אך בקושי חלפו חודשיים ימים ושני המעיינות יבשו ואין בהם לחלוחית. ביקש האיש את ברכת רבינו, כי תשוב הנביעה למעיינות.

אדהכי והכי, תוך כדי שהיה יושב במחיצת רבינו, נטל העשיר כד מים שעמד על השולחן, מזג לעצמו כוס מים ושתה לרוויה, אך על שתיית המים לצמא לא בירך 'שהכל' וגם 'בורא נפשות' לא אמר.

נענה רבנו ואמר: אכן נודע הדבר, כי מחמת שאינך מברך על שתיית המים, לא לפניך ולא לאחריה, אינך ראוי לברכת המעיינות. כל עוד והיו ברשות הישמעאלי, לא תבעו המים את עלבונם, אך כאשר זכו ובאו ברשותו של יהודי כשר, שמחו המים כי עומדת להתמלא משאלתם "אנן בעינן למהוי קריבא למלכא". והלא מקרא מלא דיבר הכתוב (ישעיה יב, ג) "ושאבתם מים בששון ממעיני הישועה", 'בששון' ראשי תיבות: ב'ברכות ש'ותים, ש'הכל ו'בורא נ'פשות, אזי יתקיים המשך הפסוק "ממעייני הישועה".

קיבל האיש על עצמו להקפיד לברך על המים, עוד זאת, אף את עצת רבינו קיבל, להעמיד שומר שיפקח על כל יהודי השותה מן המעיין שיברך על המים לפני שתייתו ולאחריה. לאחר עשרים וארבע שעות שבה נביעת המים במעיינות.

(מתוך ספרנו נר המערבי עמוד קמו)

בפרשתינו אומר הקדוש ברוך הוא למשה: "קח את המטה ונהקה את העדה אתה ואהרן אחיך ודברתם אל הסלע לעיניהם ונתן מימיו והוצאתם להם מים מן הסלע ונהשקית את העדה ואת בעידם". ומפרש רבינו הקדוש, למה נאמר "והשקית", שמשמע שמשה רבינו ישקה את כל העדה בעצמו, ולמה לא ישתו הם בעצמם. וכתב רבינו לפרש, היות שבדרך הטבע האדם שצמא מאוד, אם ישתה כחצו וכרצונו, יסתכן וימות, ולכן כיון שהיו צמאים מאוד למים - צוה ה' שמשה בעצמו ישקה אותם כשיעור שהם צריכים כדי שלא יסתכנו.

עוד מפרש רבינו להיפך, שאמר לו הקדוש ברוך הוא למשה, שיתן להם לשתות כמה שרוצים, ולמרות שהם צמאים מאוד ויש חשש סכנה אם ישתו הרבה, למרות זאת לא יקפיד על היזקם, כי המים ההם 'ססיים' הם בכל פרטיהם, ולכן אף שירצו לשתות כרצונם, יותר מכשיעור הצורך, ישקה אותם כרצונם בלא חשש, עכ"ד רבינו.

ובספר "אור התורה" מצא בדברי רבינו מקור לסגולת מים מבורכים, וכתב וז"ל: ויש לשאול על דברי קדשו, וכי אפשר שאיש אחד כמשה ישקה כל ישראל שהם ששים רבוא אנשים לבד מהטף. ואולי כוונת הרב לפי הידוע לנו שברכת הצדיק על המאכל ועל המשתה תועיל ברכתו שלא יזיק המאכל והמשתה, להאכל והשותה, אף שיאכל וישתה יותר מן השיעור, לכן יצו ה' והשקית את העדה - שלא ישתה העדה, עד שיברך משה תחילה את המים, והרי הוא כאילו השקם ולא יזיק להם, עד כאן לשונו.

והרי לפנינו מקור נפלא בדברי רבינו, לסגולת 'מים המבורכים' שהצדיק מברך את המים, ומסוגל שלא יגיעו לידי נזק וצער.

בכל דור יש צדיקים שיודעים את הטעם של 'פרה אדומה'

בהקשר לזה יש להביא כאן את הסיפור המפורסם שהתחולל בהיכלו של הבעל שם טוב, בשעת פטירתו של רבינו האור החיים הק', וכדלהלן:

במוצאי שבת קודש פרשת בלק חמשה עשר בתמוז תק"ג, שקעה שמשו של רבנו, ובאותו רגע ישב הבעל שם טוב הקדוש עם תלמידיו ונטל ידיו לסעודה שלישית. גנח הבעש"ט הק' מעומק לבו, בצע את החלה ולאחר שטעם ממנה אמר: "כבר נר המערבי". איש לא העז לשאול. גם לא היה מי שלא תהה והזדעזע.

במוצאי שבת קודש, כאשר אזרו התלמידים הקרובים אומץ ושאלו את רבם לפרש גניחתו ואמירתו הפלאית, סח להם, כי באותה שעה נח נפשיה דרבנו האור החיים' בירושלים עיר הקודש. לא התפלאו התלמידים על שהבעל שם טוב הקדוש יודע את הנעשה בארץ רחוקה, אך הופתעו לשמוע מפי קדשו כיצד נודע לו הדבר.

"ידוע תדעו" - פתח הבעל שם טוב הק' ואמר - "כי יש כוונה גדולה בנטילת ידים שאין מגלים אותה משמים אלא לצדיק אחד בכל דור. כל ימי הייתי משתוקק ומתפלל שיגלו לי כוונה זו ולא עלתה ביד, כי נמסרה כבר לרבי חיים בן עטר המערבי. עתה, כאשר גילו לי מן השמים את הכוונה הזו, לא היה בלבי ספק כי כבה נרו ושקעה שמשו".

רבינו הקדוש בא ומחדש בפרשתינו דבר עצום, שבכל דור ודור ישנם צדיקים שזוכים לגלות סודות התורה, גם בדברים שאינם נגלים לשום בריה, ואפילו הטעם של מצות פרה אדומה שהיא 'חוק', וכמו שנאמר "זאת חוקת התורה", זה נאמר רק לגבי מה שאותם צדיקים לא יגלו זאת לאנשים פשוטים, אבל הצדיקים עצמם זוכים להשיג את טעם המצוה.

ומביא רבינו את דברי המשנה במסכת אבות, שלאחר מ"ח דברים שהתורה נקנית בהם, נאמר 'ומגלין לו רזי תורה', דהיינו, בשכר היגיעה וההתעצמות שלו לקנות את התורה עם כל מ"ח התנאים, הוא מקבל ומשיג 'במתנה' מן השמים סודות התורה. וזה לשון קדשו: 'אפשר שלא מכולן העלים ה' סודה [של פרה אדומה] אלא מכללות ישראל, אבל למיוחדים, שהם אהרן וכיוצא בו נמסרו סודותיה, והם ימסרו למיוחדים הבאים אחריהם'.

ובספרו הקדוש 'ראשון לציון' מפרש רבינו את הפסוק הנאמר בספר משלי, 'תשובו לתוכחתי הנה אביעה לכם רוחי אודיעה דברי אתכם', וזה לשון קדשו: על דרך 'ומגלין לו רזי תורה', כי הנה האדם בהכעיסו לבוראו ויצא מדרך הטוב אין לו תורה, והרי היא לפניו כחזון הסתום, מה שאין כן, בהיותו ירא שמים תאיר הנשמה אורה אז תבין תורת ה'. וזהו 'אודיעה דברי' שהיא התורה, כאומרו 'ידבר אלוקים את כל הדברים האלה'. עכ"ל ק.

אלפים כבר נושעו

בזכות תרומתם למען האור החיים' הקדוש
והפצת ספריו הקדושים

קנה לעצמך זכות אצל האור החיים' הקדוש

מוקד הישועות: 0733-713-620

הוצאת ספריו ופצת ידיו
והפצת ידיו

פרה' – רמז על מספר בחינת הדינים

וַיִּקְחוּ אֵלָיו פָּרָה אֶדְמָה תְּמִימָה. וְרֵאִיתִי בְּסִפְרֵי זוּטָא וּפְסָקוֹ רַמְבַּ"ם בְּפָרֶק א' מֵהַלְכוֹת פָּרָה אֶדְמָה, אֵין לִוְקָחִין עֲגֻלָּה וּמִגְדָּלִין אוֹתָהּ, שֶׁנֶּאֱמַר "וַיִּקְחוּ וְגו'" פָּרָה" וְלֹא עֲגֻלָּה, עַד פָּאן. וְלִפִּי מֵה שֶׁאֲמַרְנוּ שֶׁכָּל מַעֲשֵׂיָהּ הֵם בְּחִינַת הַמִּשְׁפָּט, גֵּשׁ טַעַם בְּדָבָר, כִּי שֵׁם פָּרָה יִגִּיד מִסְפָּר הַיָּדוּעַ לְמִסְפָּר בְּחִינַת הַדִּינִים, כִּי יוֹדְעֵי חֵן, לָזֶה צָוָה ה' שֶׁיִּקְנוּ אוֹתָהּ כְּשֵׁישׁ בְּבָחִינַת מִסְפָּרָה מִסְפָּר אֲשֶׁר תִּכְנֶן אֵלָיו, אֲבָל אִם יִקְנוּ עֲגֻלָּה, קוֹנִים דָּבָר שֶׁאֵין בּוֹ הַמִּסְפָּר אֲשֶׁר אָנוּ צָרִיכִין לוֹ, וְהֵגֶם שֶׁמִּגְדָּלִין אוֹתָהּ עַד שֶׁנִּקְרָאת פָּרָה, אָף עַל פִּי כֵן, הַקָּפִיד ה' עַל שְׁעַת הַקִּנְיָן כְּדִי שֶׁיִּהְיוּ קוֹנִים דָּבָר שֶׁהַכֹּנֶנָה בּוֹ שֶׁהֵם רַפ"ה דִּינִים (יט ב).

רבינו מבאר ששם 'פרה' מרמז על מספר הידוע למספר בחינת הדינים, כי ידוע ליודעי חן. ובה מבאר הטעם מדוע אין לוקחין עגלה ומגדלין אותה, אלא צריך לקנותה כשהיא כבר 'פרה' בת שלש שנים, שהטעם משום שהתורה הקפידה שבשעת הקנין יהיה בה שם 'פרה' המרמז על ענין הנ"ל.

ובהגות רבי יוסף יוזפא (מכת"י) כתב על זה, וז"ל: פ"ר דינים רמוזים כמה פעמים בספר הזהור, ואפשר דעת הרב כדי ליתן רפיון לחוקק הדין כדי להמתקו, ע"כ. וביאור דבריו, שמקשה על דברי רבינו, שכתב ששם פרה מרמז על רפ"ה דינים, שבספר הזהור מבואר שיש פ"ר דינים, [וכן הוא בכל הספה"ק], ומה חשבון רפ"ה דינים שכתב רבינו. ותרץ, שתוספת אות ה' בא להמתיק את פ"ר הדינים.

ובאמת כבר כתב כן באוהב ישראל (שמות פרשת פרה ד"ה ענין קריאת) וז"ל: וענין הפרה הוא כי אותיות מנצפ"ך שהם חמשה, הם נגד ה' מוצאות הפה. שמצמצמין את הקול להיות נשמע במוצא המבטא. וכל צמצום הוא מבחינת דין וגבורה, וכו', ומספרם עולה ר"פ, מנין פ"ר דינים. ואנו מייחדין אותו עם ה' אלפ"ן מה' שמות אה"ה ואז נעשה מפ"ר פר"ה, וזהו ענין פרה שהיה מטהר את הטמאים, ע"כ. וכ"כ בשפתי צדיקים (רימנוב, עה"ת כאן ד"ה בפסוק וידבר): ופרה אדומה מרמז על עולם הבינה שמשם מתחילין התעוררות הגבורות הקדושים הזכים, ושם נמתקים פ"ר דינים הקשים על ידי ה' עילאה ולכך נקרא פרה אדומה, ע"כ.

אולם בבאר מים חיים (עה"ת כאן) כתב: והנה הרמז לדברים הללו היה מצות הפרה אדומה. כי הנה פרה אדומה היא כולה דינים. שפ"ר רומז על פ"ר דינים הידועים הנמשכים מה' אותיות מנצ"פך שמספרם פ"ר. וה' שבה רומז על ה' אותיות אלקים. ונוסף לזה היתה אדומה, שגוון אדום רומז לדין, בבחינת אדומים כדם. והיתה הצווי שתהיה תמימה באדמימות שלא ימצא לה שני שעירות אחרות. הכל לרמז על תוקף הדינים. ועם כל דיניה היתה מטהרת הטמאים, להראות כי כל דיני אלוקים הכל לטובת אמת מהא-ל הטוב ברוך הוא, ע"כ. ולפירוש זה, תוספת הה"א אינה להמתיק הדינים, אלא אדרבה בא לרמוז על תוקף הדינים. וכן מבואר במראה יחזקאל (ויקרא פרשת צו ד"ה אבל הענין), ופירוש זה מתיישב יותר בלשון רבינו.

נערך מתוך שיעורי אוה"ח הק' מאת הרה"ח יהודה וייס שליט"א

סא סא סא

יש בכח התורה היוצאת מפה קדוש – לעורר את הדומם

בפרשתינו נאמר: "קח את המטה וְהִקְהַל אֶת הָעֵדָה אִתָּה וְאָהֳרֹן אֲחִיךָ וְדַבַּרְתָּם אֶל הָסָלַע לְעִינֵיהֶם וְנָתַן מִיָּמָיו וְהוֹצֵאתָ לָהֶם מִן הַסָּלַע" (כ ח). ומביא רבינו לדרשת חז"ל, שכוונת ה' באומרו "ודברתם אל הסלע", שידברו פרק של דברי תורה, ועל ידי כך יוציא את מימיו, ומבאר רבינו הקדוש את הענין, וכלשון קודשו: "על ידי שישנה עליו פרק אחד של חיי עולם מפה קדוש, יעורר כוח שבדומם ומזה יתעורר עליו מים".

ומוסיף רבינו לבאר, שעל המטה של משה היה חקוק שם המפורש של הקדוש ברוך הוא, וזה נתן כח למטה לעורר את כח הדומם ולהוציא מים.

בזה מובן מה היה גודל החטא במה שהכה על הסלע ולא דיבר אליו, והרי התכלית היה שיצא להם מים. אלא חפץ היה הקדוש ברוך הוא, שיתבוננו ישראל בכח התורה שיוצא מפה קדוש, שבכח זה ניתן לעורר אפילו דבר דומם. ולכן כשהכה במטה, כעס הקדוש ברוך הוא, כיון שבני ישראל יתלו את הדבר בכח שם המפורש החקוק עליו.

וכנודע לשונו הקדוש של רבינו בפרשת בשלח (יד כז): "התנה ה' על כל מעשה בראשית להיות כפופים לתורה ועמליה, ולעשות כל אשר יגזרו עליהם, וממשלתם עליהם כממשלת הבורא ברוך הוא. ולזה תמצא כמו כן בשמים, ובארץ, ובכוכבים, ובשמש, וירח - שלטו עליהם הצדיקים יחידים, ואין צריך לומר מרובים, כאשר חקק ה' להם בעת הבריאה, והכל בכח התורה.

סא סא סא

מטרת הקשיים והתפילות שבכל יום לפרנסה, בשביל לחזק את האמונה בהקדוש ברוך הוא

בפרשתינו מסופר על הנחשים שבאו להזיק ולהמית בעם ישראל על שדיברו נגד ה' ומשה רבינו, וציוה ה' למשה לעשות נחש מנחושת, ומי שיסתכל עליו יתרפא מהנשיכה ויחיה. ורבינו מביא לדברי חז"ל: "וכי נחש ממית או נחש מחיה, אלא, בזמן שישראל מסתכלין כלפי מעלה ומשעבדים את ליבם לאביהם שבשמים, היו מתרפאים".

שואל רבינו הקדוש, הרי עיקר טענתם של ישראל היתה על מה שהביא אותם למדבר, ומה היתה התשובה בהסתכלות כלפי מעלה. ועונה על כך תירוץ מבהיל, שרצה הקדוש ברוך הוא ללמד את עם ישראל, שיהיו רגילים להסתכל כלפי מעלה ולצפות בכל יום מחדש למן שירד מן השמים, כדי שיתבוננו וידעו כל יום שהקדוש ברוך הוא מפרנס את האדם, ויהיה להם אמונה ובטחון בלי הפסק. שהרי אילו יתן להם פרנסה בניקל, אז יהיה להם ריחוק רב וחוסר הכרה בהשגחת השם יתברך עליהם.

וזה לשון קדשו של רבינו (כא ח): ה' חפץ בזה, כדי שיהיה לבם תמיד באין הפסק קרוב לה', כבן המצפה לשלחן אביו ערב ובקר ובכל עת וזמן, ואם היה מביאם דרך ישוב לא היתה להם הדביקות בתמידות, כשיהיה מזומן לפנייהם סיפוקם, ומה מאד יסובב דבר זה הרחקת הלב מהכרת השגחת הבורא ויראת רוממותו.

ובפרשת בשלח (יז ג) מבאר רבינו באופן דומה את המסופר שם שעם ישראל היה צמא למים עד שהגיעו לכפירה בה', ושואל רבינו הקדוש, מדוע עשה ה' ככה להביא את כלל ישראל אל הנסיון הגדול הזה של הצמאון למים, אשר דבר זה וכדומה עלול להוליד כפירה ח"ו.

ומתוך רבינו ביסוד נורא, וזו לשון קדשו: כי ה' ניסה אותם להדריכם לשאת עיניהם ולהתפלל לפני ה', כי זה עיקר גדול באמונה ובהשלמת הנפש. ותמצא, שנתחכם ה' על הדבר ולא נתן להם 'מן' יום לחודש, אלא דבר יום ביומו, ואשר על כן מנע מהם הנס עד שיתחננו למול קונם וישמע צעקתם.

כלומר: השם יתברך רוצה שאנו נחיה עם אמונה וציפייה תמידית אליו, בידיעה שעל כל צעד ושעל צריך תפילה, ולא להתרגל שוודאי כאב לבן יסדר ויתן הכל אף ללא תפילה ובקשה, אלא רק על ידי תפילה וציפייה, ליחל ולזכות לראות עין בעין בחסדי ה', וכל זה במטרה לחזק את הקשר והחיבור לאבינו שבשמים.

זכותו יגן עלינו זכרוננו צדיק לברכה